

Nr 19

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290), m. m.

Genom en den 14 februari 1969 dagtecknad proposition, nr 23, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290),
- 2) lag om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolog.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att bestämmelserna om skyldighet att söka avstyckning vid förvärv av område av jordbruksfastighet utmönstras ur jordförvärvslagen. De har ersatts av allmänna bestämmelser i lagen den 29 november 1968 (nr 579) med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet.

Lagförslagen

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1) Förslag

till

Lag

om ändring i jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290)

Härigenom förordnas, att 2, 3, 8 och 9 §§ jordförvärvslagen den 14 maj 1965¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Har förvärvstillstånd — — — — — eljest avvisas.
 Ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte får ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke föreligger.

Ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte får ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke kommer att utövas.

3 §.

Avser fång, som enligt 1 § skulle kräva förvärvstillstånd, *del* av fastighet och göres *sist tre månader efter fångets skriftlig ansökan om avstyckning*, fordras ej förvärvstillstånd, om egendomen genom avstyckningen avskiljes för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk.

Finnes i avstyckningsärendet att egendomen är avsedd för jordbruk eller skogsbruk, må avstyckning på grund av fångeshandlingen ej tillåtas utan att frågan om förvärvstillstånd av förrättningsmannen underställts lantbruksnämnden. Sådan underställning må dock underlätas, om egendomen skall sammanläggas med fastighet som förvärvaren redan äger och anledning ej finnes till antagande att egendomen kan med större för-

Avser fång, som enligt 1 § skulle kräva förvärvstillstånd, *område* av fastighet, fordras ej *sådant tillstånd i vidare mån än som följer av andra stycket*.

Finnes området i ärendet om dess avstyckning vara avsett för jordbruk eller skogsbruk, må avstyckning på grund av fångeshandlingen ej tillåtas utan att frågan om förvärvstillstånd av förrättningsmannen underställts lantbruksnämnden. Sådan underställning må dock underlätas, om området skall sammanläggas med fastighet som förvärvaren redan äger och anledning ej finnes till antagande att området kan med större för-

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1967: 870.

(Nuvarande lydelse)

del läggas till annan fastighet eller att förvärvstillstånd skulle kunna vägras enligt 4 §.

Om vid avstyckningsförrättning som avses i andra stycket underställning icke göres, fordras ej tillstånd till förvärvet.

8 §.

Förvärvstillstånd må för sin giltighet göras beroende av att fånet leder till *avstyckning* eller sammanläggning. Därvid skall i tillståndsbeslutet utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas, om ansökan icke redan gjorts. I beslutet skall vidare anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökningen skall göras.

Är giltigheten — — — — — ej beviljats.

9 §.

Göres ej ansökan om förvärvstillstånd eller om åtgärd som sägs i 8 § första stycket inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller vägras förvärvstillstånd och vinner beslutet laga kraft, är fånet ogillt. Detsamma gäller, om ansökan i *fastighetsbildningsärende* som sägs i 3 § eller 8 § första stycket lämnas utan bifall och beslutet härom vinner laga kraft samt tiden för ansökan om förvärvstillstånd utgått.

Är fråga — — — — — fast egendom.

Skulle mot — — — — — på fånet.

(Föreslagen lydelse)

del läggas till annan fastighet eller att förvärvstillstånd skulle kunna vägras enligt 4 §.

Förvärvstillstånd må för sin giltighet göras beroende av att fånet leder till sammanläggning. Därvid skall i tillståndsbeslutet utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas, om ansökan icke redan gjorts. I beslutet skall vidare anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökningen skall göras.

Göres ej ansökan om förvärvstillstånd eller om åtgärd som sägs i 8 § första stycket inom föreskriven tid och på föreskrivet sätt eller vägras förvärvstillstånd och vinner beslutet laga kraft, är fånet ogillt. Detsamma gäller, om ansökan i *sammanlägningsärende* som sägs i 8 § första stycket lämnas utan bifall och beslutet härom vinner laga kraft samt tiden för ansökan om förvärvstillstånd utgått.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1969.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Ansökan om — — — — — eljest avvisas.

Angår ansökan som avses i första stycket förvärv av fast egendom genom köp eller byte, får ansökningen ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke föreligger.

Angår ansökan som avses i första stycket förvärv av fast egendom genom köp eller byte, får ansökningen ej prövas, innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868) äger rum. Vad nu sagts äger ej tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt icke kommer att utövas.

Göres ej — — — — — stycket utgått.

Sökes tillstånd — — — — — till Konungen.

Över länsstyrelses — — — — — är stadgad.

Närmare föreskrifter — — — — — av Konungen.

Är i — — — — — fast egendom.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1969.

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1967: 871.

Inledning

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anför i propositionen inledningsvis följande.

Lagen den 29 november 1968 (nr 579) med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet, som trädde i kraft den 1 januari 1969, innebär bl. a. att köp av område av fastighet blir ogiltigt, om förvärvet inte leder till fastighetsbildning i viss angiven ordning. Detsamma gäller i fråga om byte och gåva. Jordförvärvslagen den 14 maj 1965 (nr 290) innehåller också bestämmelser om ogiltighetspåföljd vid underlåtenhet att ansöka om fastighetsbildning vid förvärv av del av fastighet. Fråga har uppkommit om samordning av bestämmelserna i de båda lagarna.

Gällande rätt

Utskottet hänvisar till propositionen s. 5—6.

Departementschefen

Bestämmelserna i jordförvärvslagen om skyldighet att söka avstyckning vid förvärv av område av jordbruksfastighet skiljer sig i sak från de för alla områdesförvärv gällande allmänna reglerna i lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet på det sättet att den frist inom vilken avstyckning skall sökas är kortare, nämligen tre månader i stället för sex månader enligt de allmänna reglerna. Intresset av enhetliga bestämmelser på detta område talar för att denna skillnad undanröjs. Någon saklig invändning emot att slopa särbestämmelserna i jordförvärvslagen torde inte kunna göras. Dessa bör därför ersättas av de allmänna bestämmelserna. Lagstiftningsåtgärder bör lämpligen genomföras så att enhetliga regler kommer att gälla beträffande alla områdesförvärv som skett från och med den 1 januari 1969.

Lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet innehåller, som nämnts, bestämmelser som innebär att förvärv genom köp, byte eller gåva av område av fastighet är giltigt endast om fastighetsbildning sker i överensstämmelse med förvärvet genom förrättning som är sökt senast inom sex månader efter den dag, då köpehandlingen upprättades, och, om förrättningen ej är avslutad vid utgången av nämnda tid, skall verkställas på grundval av fånget. De särskilda föreskrifterna i jordförvärvslagen beträffande områdesförvärv att avstyckning skall sökas inom viss tid bör alltså upphävas. Detsamma gäller regler om att ett förvärvstillstånd kan förknippas med villkor om avstyckning. I enlighet härmed föreslår jag ändringar i 3 §, 8 § första stycket och 9 § första stycket jordförvärvslagen.

Föreskriften i 3 § första stycket jordförvärvslagen att ansökan om avstyckning skall göras inom tre månader bör upphävas. Detta för med sig att fristen att söka avstyckning utsträcks till sex månader. I samband med ändringen bör även vidtas vissa redaktionella ändringar i 3 §.

8 § första stycket bör ändras så att förvärvstillstånd i fortsättningen bara kan göras beroende av villkor om sammanläggning.

Som en följd av ändringarna i 3 § och 8 § första stycket bör även vissa ändringar vidtas i bestämmelserna om ogiltighet av fång i 9 § första stycket.

Ifrågavarande lagstiftning föreslås träda i kraft den 1 april 1969. Detta innebär att förvärv av område som skett efter den 31 december 1968 inte kan drabbas av ogiltighetspåföljd enligt jordförvärvslagen. Däremot inträder sådan påföljd, om den i lagen med vissa bestämmelser om förvärv av område av fastighet angivna fristen försittes. Förvärv av område före den 1 januari 1969 är ogiltigt, om ansökan om avstyckning inte gjorts inom den i jordförvärvslagen i dess nuvarande lydelse angivna tremånadersfristen.

I detta sammanhang bör även tas upp en fråga om viss annan ändring i jordförvärvslagen och lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag (nedan benämnd 1916 års lag).

I 2 § andra stycket jordförvärvslagen finns upptagen en bestämmelse, som tillkom i samband med förköpslagen den 8 december 1967 (nr 868). Bestämmelsen innebär att ansökan om tillstånd att förvärva fast egendom genom köp eller byte inte får prövas innan det blivit slutligt avgjort huruvida förköp enligt förköpslagen äger rum. Enligt andra punkten äger det sagda dock inte tillämpning, om det är uppenbart att förköpsrätt ej föreligger. En motsvarande bestämmelse har tagits upp i 5 § andra stycket i 1916 års lag för där avsedda tillståndsärenden.

Undantagsbestämmelsernas avfattning, som avviker från det till lagrådet den 20 januari 1967 remitterade förslaget, står i mindre god överensstämmelse med gjorda motivuttalanden och kan ge upphov till en ej avsedd begränsning i tillämpningen. Jag föreslår därför att 2 § andra stycket andra punkten jordförvärvslagen ändras så att undantag från huvudregeln skall göras, om det är uppenbart att förköpsrätt inte kommer att utövas. Motsvarande ändring föreslås beträffande 5 § andra stycket andra punkten i 1916 års lag.

Lagrådsbehandlingen

Lagrådet har lämnat de dit remitterade förslagen till lagändringar utan erinran.

Utskottet

Utskottets granskning av de vid propositionen fogade lagförslagen har icke givit anledning till erinran. Utskottet får därför hemställa
att riksdagen bifaller propositionen nr 23.

Stockholm den 11 mars 1969

På tredje lagutskottets vägnar:

GÖRAN KARLSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Göran Karlsson (s), Svante Kristiansson (s), Åkesson (fp), Ebbe Ohlsson (m), Erik Jansson (s), Ernulf (fp), fru Landberg (s) och herr Nils Nilsson (cp);

från a n d r a kammaren: herrar Svenning (s), Ekström (s), Tobé (fp), Franzén i Träkumla (cp), Wachtmeister (m), Hugosson (s) och Sörenson (s).